

Täysistunto

Tiistai 17.10.2023 klo 14.00—19.03

2. Ilmoituksia

Puhemies Jussi Halla-aho: Arvoiset kansanedustajat! Martti Ahtisaari oli tasavaltamme kymmenes presidentti ja ensimmäinen presidentti, joka valittiin nykymuotoisella suoralla kansanvaalilla. Vuonna 1937 Viipurissa syntynyt Ahtisaari tuli suurelle yleisölle tutuksi vasta vuoden 1994 presidentinvaalien yhteydessä, mutta sitä ennen hän oli toiminut muun muassa YK:n apulaispääsihteerinä, suurlähettiläänä sekä rauhanvälittäjänä useissa eri kriisikohteissa. Alkuperäiseltä ammatiltaan Ahtisaari oli kansakoulunopettaja.

Presidentin diplomaattiura alkoi 1960-luvulla, jolloin hän perehtyi kehitysyhteistyöhön ja muuhun kansainväliseen toimintaan ja erityisesti Afrikan tilanteeseen. Hänet nimitettiin suurlähettilääksi Tansaniaan, Sambiaan ja Somaliaan vuonna 1973 ja muutamaa vuotta myöhemmin vastaitsenäistyneeseen Mosambikiin. Vuonna 1976 hänestä tuli YK:n Namibia-valtuutettu. Ahtisaarella olikin tärkeä rooli Namibian pitkällä tiellä kohti itsenäisyyttä, joka koitti vuonna 1990.

Vuodesta 1977 alkaen Ahtisaari toimi YK:n apulaispääsihteerinä ja 1980-luvulla alipääsihteerinä. Vuonna 1991 hänet nimitettiin ulkoasiainministeriön valtiosihteeriksi, jossa ominaisuudessa hän osallistui vuonna 1992 Bosnia ja Hertsegovinan rauhanneuvotteluihin Genevessä.

Martti Ahtisaari hade alltså en omfattande erfarenhet av att arbeta för fred och försoning redan före sin presidentkarriär. Han blev president år 1994 en aning otippat — uppställd av ett parti, men som en kandidat som stått utanför politiken. Efter lågkonjunkturen var det ekonomiska läget i Finland fortfarande mycket svårt och förändring var ett centralt tema för Ahtisaaris kampanj. Det uppstod ett så kallat Mara-fenomen. Ahtisaari kom nära människorna, både på tv och ute i bygderna.

Kylmän sodan jälkeisessä maailmassa Ahtisaari halusi viedä Suomen osaksi länttä. Hän otti kantaa rohkeasti, painavin sanakääntein ja koki, että nimenomaan vahva liittoutuminen on paras rauhanteko, jonka Suomi voi tehdä. Hän totesi kirjassaan vuonna 2016, että mikäli Suomi ei liity kaikkiin läntisiin yhteisöihin, suomettuminen on jatkuva riesamme.

Presidenttinä Ahtisaari toimi yhden kauden. Tälle kaudelle osui Kosovon kriisi, jonka ratkaisussa Ahtisaarella oli tärkeä rooli, samoin Suomen ensimmäinen puheenjohtajuus Euroopan unionissa.

Presidentti Ahtisaari ei jäänyt toimeettomaksi presidenttikautensa jälkeenkään. Crisis Management Initiative -rauhanjärjestön työ jatkuu yhä CMI — Martti Ahtisaari Peace Foundation -nimellä. Monet suomalaiset muistavat varmasti Ahtisaaren johtamat rauhanneuvottelut, joiden päätteeksi vuonna 2005 allekirjoitettiin Vantaan Königstedtissä Acehin rauhansopimus. Sopimus päätti vuosikymmenien aseellisen konfliktin ja verenvuodatuksen.

Pöytäkirjan muu asiakohta PTK 43/2023 vp

Ahtisaari koki konfliktien ja kriisien venymisen ihmiskunnan suurena epäonnistumisena. Hän korosti juurisyihin, kuten köyhyyteen, eriarvoisuuteen ja nuorisotyöttömyyteen, puuttumisen merkitystä tavoiteltaessa kestäväää rauhaa.

Ahtisaari oli rauhanmies. Tästä työstä, jonka jäljet näkyvät maailmalla yhä, hänelle myönnettiin vuonna 2008 ensimmäisenä suomalaisena Nobelin rauhanpalkinto. Palkinto oli tunnustus hänen työstään useilla mantereilla yli 30 vuoden aikana.

Haluan esittää koko eduskunnan puolesta osanottoni presidentti Ahtisaaren puolisolle Eeva Ahtisaarelle ja presidentin läheisille.

Pyydän nyt kansanedustajia kunnioittamaan presidentti Ahtisaaren muistoa minuutin mittaisella hiljaisuudella.

Edustajat osoittivat kunnioitusta seisten.